

Regionala utvecklingsnämnden

Datum  
2026-01-19Diarienummer  
RUN 465-2025  
Er referens  
Fi2025/01916

Finansdepartementet

## Yttrande över Europeiska kommissionens förslag till en europeisk konkurrenskraftsfond inom ramen för nästa fleråriga budgetram 2028–2034

### Region Västerbottens synpunkter i sammanfattning

Region Västerbotten tackar för möjligheten att lämna synpunkter på remissen över Europeiska kommissionens förslag till en europeisk konkurrenskraftsfond inom ramen för nästa fleråriga budgetram 2028–2034.

Region Västerbotten är positiva till förslaget att samla flera EU-program under ett gemensamt ramverk och minska antalet fonder och program inom ramen för *Europeiska konkurrenskraftsfonden* (EKF). Fondens mål och insatsområden anses relevanta, inte minst för norra Sveriges gröna industriella omställning. Vidare är det angeläget att medel avsätts för implementering av forsknings- och innovationsprojekt.

Däremot anser Region Västerbotten att den lokala och regionala nivåns roll i styrning och genomförande av konkurrenskraftsfonden behöver förtydligas. Ett ändamålsenligt och effektivt genomförande av konkurrenskraftsfonden kräver också platsbaserade satsningar och att stöd och investeringar ska utformas så att regionala behov och utmaningar beaktas.

Konkurrenskraftsfonden behöver tydligare prioritera och anpassa stöd till små och medelstora företag (SME), inklusive mikroföretag. Lokal och regional förankring är en förutsättning för fungerande stödstrukturer och rådgivning och bör därför finnas på regionala nivå. Därtill bör offentliga stöd inte enbart styras av privata bankers riskbedömning utan även samhällsekonomiska värden bör beaktas.

Kommissionens förslag ger stor flexibilitet för att hantera framtida kriser, men det är oklart hur detta påverkar svensk konkurrenskraft och nationellt inflytande. Region Västerbotten anser att förordningen måste bättre balansera flexibilitet med långsiktighet samt införa krav på oberoende granskning för att undvika obalanserade beslut.

Region Västerbotten understryker även att en balanserad budget och inkludering av humanistisk och samhällsvetenskaplig innovation, som är centrala för att hantera komplexa samhällsutmaningar, stärker fondens genomslag och ökar dess möjlighet att uppnå EU:s mål.

Regionala utvecklingsnämnden

Datum  
2026-01-19Diarienummer  
RUN 465-2025  
Er referens  
Fi2025/01916

## Europeiska konkurrenskraftsfonden och FP10

### **Regionala och lokala nivåns roll**

Konkurrenskraft skapas genom en kombination av investeringar i forskning och utveckling, ökad produktivitet och innovationsförmåga samt samarbete mellan företag, akademi och offentlig sektor. Den regionala nivån liksom SME är viktiga för grundläggande konkurrenskraft och utjämning av regionala skillnader förenlig med strävan mot ökad konkurrenskraft.

Därför är Region Västerbotten oroad över att förordningen genomgående saknar skrivningar som erkänner den lokala och regionala nivån som aktör. Region Västerbotten anser att dessa nivåer har en avgörande roll i att skapa förutsättningar för tillväxt och efterfrågar därför en tydlig lokal och regional förankring i styrning och tilldelning där insatser och etableringar ska genomföras. Samtidigt bör möjliga synergier mellan *Nationella och regionala partnerskapsplaner* (NRPP) och *Europeiska konkurrenskraftsfonden* förtydligas.

Regional och lokal nivå är också avgörande för planering, tillståndsprocesser, infrastruktur, kompetensförsörjning och legitimitet. För att uppnå fondens mål enligt artikel 3 bör EKF i högre grad integrera ett platsbaserat perspektiv och skapa strukturerad samordning med regionala och lokala aktörer, även i relation till synergier med andra EU-instrument.

Genom att arbeta enligt modellen för *smart specialisering* skulle regionerna regioner kunna fokusera på sina unika tillgångar och innovationspotential, vilket i sin tur skulle stärka hela ekosystemet och möjliggöra hållbar tillväxt och ökad konkurrenskraft.

Därför understryker Region Västerbotten vikten av att:

- Förordningen bör tydligare säkerställa regionala och lokala aktörers roll. Den svenska regeringen bör också verka för strukturerad, strategisk dialog med regional nivå inklusive regionala experter i styrande och rådgivande nämnder och kommittéer.
- Förordningen bör tydligt ange att konkurrenskraft även förutsätter investeringar i regional och lokal kapacitet för att hantera större industriella satsningar, och detta bör beaktas vid utformningen av arbetsprogrammen.
- Förordningen bör möjliggöra stöd till regioner och kommuner som redan bär stora industriella investeringar, med särskilt fokus på kompletterande insatser på lokal nivå för att hantera belastningar på infrastruktur, kompetensförsörjning och samhällsservice. Stödet bör även kunna användas för investeringar i anslutning till storskaliga industrietableringar, exempelvis genom utlysningar för infrastruktur, bostadsbyggande, välfärdskapacitet och utveckling av lokala innovations- och leverantörsekosystem.

Regionala utvecklingsnämnden

Datum  
2026-01-19Diarienummer  
RUN 465-2025  
Er referens  
Fi2025/01916

- För att främja innovation utifrån lokala och regionala behov samt minska regionala skillnader krävs balans mellan satsningar på spetskompetens och stöd för bottom-up-innovation, förslagsvis genom *smart specialisering*, vilket förutsätter regional närvaro och finansiering.
- EKF bör tillhandahålla riktade instrument för att identifiera och stödja strategiska platser för energiintensiv industri, inklusive markberedning och lokala förberedande investeringar, med särskild hänsyn till förutsättningarna i glesbefolkade regioner där många storskaliga industriella investeringar och mineralutvinning sker.
- Möjligheten för medlemsstaterna att omfördela medel från Nationella och regionala partnerskap till europeiska konkurrenskraftfonden ska inte försvåra kapacitetsbyggnad i regioner med strukturella utmaningar.

***SME Inklusive mikroföretag***

Att förordningsförslaget betonar vikten av att tillvarata och stärka potentialen i svagare regioner och medverkan från SME är lovvärt, men Region Västerbotten är oroade över att det inte av förordningen framgår hur de föreslagna verktygen konkret kan tillämpas på regional nivå för att stärka SME inklusive mikroföretag. Det saknas tydlighet kring hur systemet för rådgivning, samarbete och kompetensutveckling ska utformas. För att effektivt stödja SME är kunskap om regionala förhållanden, aktörer och samarbeten avgörande, vilket gör det önskvärt att förordningen tydligare kopplar an till regionernas roll.

Enligt artikel 26 kommer fonden att omfatta särskilda medel för projektrådgivning i syfte att stödja just SME och start-ups, vilket är positivt. Men det är av stor vikt att dessa stödfunktioner även finns tillgängliga på regional och/eller lokal nivå. Samtidigt finns behov av att säkerställa finansiering till kapacitetsbyggande och stödstrukturer på regional nivå så att den typen av insatser inte faller mellan Nationella och regionala partnerskapsplaner och *Europeiska konkurrenskraftsfonden*.

Det finns även en risk att konkurrensutsatta anbudsförfaranden inte når ut till SME, och fokus läggs på att rädda stora och traditionella industrier. Avvägningen mellan sannolikheten att lyckas med ett anbud och den arbetsinsats som krävs för att utarbeta en ansökan gör det mindre realistiskt för företagen att delta. Det är också sannolikt att många svenska SME saknar den kunskap eller de resurser som krävs för att delta i ansökningar och projekt inom EKF. Oroväckande är även avsaknaden av scale-ups som målgrupp för SME-stöd (artikel 29) då behovet av stöd till företag i fasen mellan uppfinning och etablering är stort.

Region Västerbotten anser att:

- SME, inklusive mikroföretag, bör ges tydligare prioritering i förordningstext. För att nå innovativa företag med begränsade administrativa resurser bör Konkurrenskraftsfonden

Regionala utvecklingsnämnden

Datum  
2026-01-19Diarienummer  
RUN 465-2025  
Er referens  
Fi2025/01916

erbjuda förenklade stödformer med låga trösklar, mindre stödbelopp och öppna, breda utlysningar. Förskottsbetalningar bör möjliggöras liksom bidrag kompletteras med lån och garantier tillgängliga för mindre företag med begränsad administrativ kapacitet.

- En del av fondens medel bör riktas till SME genom finansiella instrument som är anpassade till mindre företagens behov och kapacitet, snarare än enbart till storskaliga investeringar.
- Förordningen bör möjliggöra användning av regionala och lokala aktörer som intermediärer, med uppdrag att bistå företag med rådgivning under både ansöknings- och genomförandefasen. Tack vare regionernas närhet till företagen och deras etablerade nätverk kan fondens stödinsatser för SME bli mer träffsäkra, lättillgängliga och attraktiva.
- Många låneinstrument kräver medfinansiering från kommersiella banker, vars riskbedömningar tar sällan hänsyn till investeringens samhällsekonomiska värden och dess bidrag till EU:s konkurrenskraft. Offentligt stöd bör inte enbart styras av privata bankers riskbedömning, även om grundlig prövning är nödvändig.

### ***Långsiktighet kontra flexibilitet***

Kommissionens förslag till förordning understryker vikten av flexibilitet för att hantera framtida kriser och förändrade prioriteringar inom ramen för de årliga arbetsprogrammen, samtidigt som kommissionen ges ett omfattande mandat att fastställa dessa prioriteringar. Med tanke på bredden av verktyg som fonden ska omfatta samt EU:s omfattande mandat, är det utmanande att förutse vilken inverkan EKF kan få på svensk konkurrenskraft, exempelvis vid en eventuell överdriven användning av marknadsstödjande instrument.

Inom ramen för EKF bör EU:s styrande makt användas för att främja utveckling och innovation, snarare än att enbart tillhandahålla ett flexibelt verktyg för reaktiv krishantering.

- Mot denna bakgrund anser Region Västerbotten att förordningen bör utformas så att den bättre balanserar behovet av flexibilitet med en långsiktig ansats att skapa hållbar konkurrenskraft.

Vidare kvarstår oklarhet kring nationella och regionala aktörers inflytande över fördelningen av investeringsmedel. Förordningen medger att arbetsprogram och genomförandeakter antas genom olika kommittéförfaranden enligt artikel 83.

I kommissionens förslag saknas även uttryckliga krav på att ansökningar ska bedömas genom oberoende och konkurrensbaserade granskningsförfaranden. I kombination med den föreslagna styrningen genom arbetsprogram och kommittéförfaranden riskerar detta att ge kommissionen

Regionala utvecklingsnämnden

Datum  
2026-01-19Diarienummer  
RUN 465-2025  
Er referens  
Fi2025/01916

ett betydande tolkningsutrymme vid utformning av utlysningar samt vid fördelning av medel, vilket kan leda till obalanserade och svårförutsägbara beslut

- Region Västerbotten menar att granskningsförfarandet bör tillämpas för alla arbetsprogram för att ge medlemsländerna ökat inflytande.

### **Tematik**

Förordningsförslaget introducerar breda policyområden för EKF som omfattar viktiga sektorer för norra Sveriges gröna omställning. Det är dock viktigt att fonden inte enbart fokuserar på teknisk utveckling, utan även inkluderar humanistisk och samhällsvetenskaplig innovation för att möta europeiska konkurrenskraftsutmaningar.

Artikel 4 anger en vägledande budget där 53 % går till *Resiliens och säkerhet, försvarsindustri och rymdfrågor* medan 9 % går till *Ren omställning och utfasning av fossila bränslen i industrin*. Fördelningen bör bli mer balanserad för att bättre stödja EU:s klimat- och industripolitiska mål.

Region Västerbotten understryker vikten av att policyområdena enligt artikel 3.2 bör beskrivas mer utförligt och inkludera humanistisk och samhällsvetenskaplig innovation som är centrala för att hantera komplexa samhällsutmaningar och som därigenom stärker fondens genomslag och effektivitet.

### **Excellens**

Vid användning av offentliga medel har EU-institutionerna ett ansvar att säkerställa transparens, objektivitet och förutsebarhet i beslutsprocessen för att optimera resursanvändningen och undvika marknadsstörningar. Det är därför avgörande att EKF använder sig av tydliga krav på excellens, så att stöd tilldelas projekt som enligt objektiva och förutbestämda kriterier bäst främjar unionens politiska mål.

### **Kopplingar mellan EKF och FP10**

Förordningsförslaget visar på en god ambition att utveckla kopplingar mellan EKF och ramprogrammet för forskning och innovation, FP10. Samtidigt som dessa bör samordnas för tydligare investeringslogik och ansvarsfördelning, rör det sig om fonder med olika styrnings- och interventionslogik som bör förbli separata fonder och program med egna mål och syften.

- Region Västerbotten betonar vikten av att bevara FP10 som ett eget program med tydlig investeringslogik och för att undvika att dess inriktning och prioriteringar indirekt styrs av EKF.

-----

Regionala utvecklingsnämnden

Datum  
2026-01-19Diarienummer  
RUN 465-2025  
Er referens  
Fi2025/01916

*Beslut i detta ärende har fattats genom delegationsbeslut av ordföranden i regionala utvecklingsnämnden den 19 januari 2026.*

*Richard Carstedt (S)  
Ordförande regionala utvecklingsnämnden*